

OORLOGSENTHOUSIASME

EEN HOORCOLLEGE OVER DE
RADICALISERING VAN DE EUROPESE
CULTUUR TIJDENS WO1

door Ewoud Kieft

INHOUDSOPGAVE

College 1.

H1. Massademonstraties en de hoop van de elite

H2. Erich Mühsam en de hysterie in München: hoe de oorlog feitenvrij werd

College 2.

H3. Gabriele d'Annunzio en de Italiaanse interventie

H4. Oorlogsenthousiasme en de nazi's: hoe de oorlogscultuur van 1914 - 1918 de voedingsbodem vormde voor het nationaalsocialisme

Bibliografie

EWLOUD KIEFT

Ewoud Kieft is schrijver, historicus en muzikant. Zijn boek *Oorlogsenthouiasme. Europa 1900-1918* kwam uit in 2015, werd zeer lovend besproken en genomineerd voor de shortlist van de Libris Geschiedenis Prijs. Zijn boekdebuut *Het Plagjaat* werd door NRC en Trouw verkozen tot een van de beste boeken van 2006. Zijn tweede boek *Oorlogsmythen* werd in 2012 genomineerd voor de long list van de Ako-literatuurprijs. In 2011 promoveerde hij op een proefschrift over het oorlogsenthouiasme van 1914. Naast het schrijven van boeken is Kieft zanger, gitarist en liedjesschrijver van de Amsterdamse band De Harde Liefde.

DE RODE HOED

Dit hoorcollege is tot stand gekomen i.s.m. de Rode Hoed. De Rode Hoed is een debat- en congrescentrum gevestigd aan de Keizersgracht in het centrum van Amsterdam. Deze historische schuilkerk is een veelzijdige locatie waar debatten, lezingen, concerten maar ook congressen en workshops plaats vinden.

Kijk voor meer informatie op www.rodehoed.nl

Synopsis van het hoorcollege OORLOGSENTHOUSIASME

Inleiding

Duizenden van Europa's meest vooraanstaande kunstenaars, schrijvers en wetenschappers waren euforisch toen in 1914 de Eerste Wereldoorlog uitbrak. Hoe konden zoveel intelligente, vooruitstrevende en sociaal geëngageerde mannen en vrouwen veranderen in militante, oorlog verheerlijkende radicalen?

Om dit mysterie te begrijpen duikt Ewoud Kieft tijdens dit college in de levens van een aantal intrigerende oorlogsenthoustelingen, zoals de Italiaanse dandy en vrouwenverslinder Gabriele d'Annunzio en de Duitse anarchist Erich Mühsam. Waar kwam hun oorlogsenthoustiasme vandaan? En hoe verging het hen tijdens de oorlogsjaren, toen ze het ware, alles vernietigende karakter van de Eerste Wereldoorlog onder ogen zagen?

Rond het thema oorlogsenthoustiasme legt Kieft motieven van Europa's moderne cultuur bloot die lang zijn doodgezwegen: want wie het oorlogsenthoustiasme van 1914 begrijpt, begrijpt ook het ontstaan en de aantrekkingskracht van het fascisme en nationaalsocialisme. Bovenal toont hij de verontrustende, aanzuijgende kracht die oorlog heeft op mensen, telkens weer opnieuw.

Bibliografie

Ambler, Rodney W., 'Religious Life and the Contemporary World' in *Journal of Contemporary History* vol.37 (2002) nr. 3

Antliff, Mark & Matthew Affron, *Fascist visions. Art and ideology in France and Italy* (Princeton 1997)

Audoin-Rouzeau, Stéphane, en Annette Becker, '14-'18. *De Grote Oorlog opnieuw bezien* (Amsterdam 2004)

Becker, Annette, *La Guerre et la foi. De la mort à la mémoire 1914-1930* (Parijs 1994)

Becker, J.-J., *1914: comment les français sont entrés dans la guerre* (Parijs 1977)

Berghaus, Günter, *Futurism and politics. Between Anarchist Rebellion and Fascist Reaction 1909-1940* (Providence/Oxford 1996)

Bosworth, Richard, *Mussolini's Italy. Life under the dictatorship 1915-1945* (Londen 2005)

Braeckman, A., (red.), *Onbehagen met de moderniteit. De revolutie van de intellectuelen 1890-1933*. (Kapellen 2001)

Buelens, Geert, *Europa Europa! Over de dichters van de Grote Oorlog* (Amsterdam 2008)

Buelens, Geert, *Het lijf in slijk geplant. Gedichten uit de Eerste Wereldoorlog* (Amsterdam 2008)

Burrow, J.W., *The crisis of reason. European thought 1848-1914* (New Haven 2000)

Burton, Richard D.E., *Holy tears, holy blood: women, Catholicism, and the culture of suffering in France, 1840-1970* (Ithaca 2004)

Butler, Christopher, *Early Modernism. Literature, Music and painting in Europe 1900-1916* (Oxford 1994)

Calinescu, M., *Five Faces of modernity. Modernism, Avant-Garde, Decadence, Kitsch, Postmodernism* (Durham 1987)

Carroll, David, *French literary fascism. Nationalism, Anti-Semitism and the Ideology of Culture* (Princeton 1995)

Clarke, Christopher, *The Sleepwalkers. How Europe went to war in 1914* (Londen 2012)

Dagan, Yaël, *La NRF entre guerre et paix 1914-1925* (Parijs 2008)

Dedijer, Vladimir, *The Road to Sarajevo* (Londen 1967)

Doorn, J.A.A. van, *Duits socialisme. Het falen van de sociaaldemocratie en de triomf van het nationaalsocialisme* (Amsterdam 2007)

Eksteins, Modris, Lenteriten. *De eerste wereldoorlog en het ontstaan van de nieuwe tijd* (Houten 1990)

Ehrenpreis, Petronilla, *Kriegs- und Friedensziele im Diskurs. Regierung und deutschsprachige Öffentlichkeit Österreich-Ungarns während des Ersten Weltkriegs* (Innsbruck 2005)

- Ferguson, Niall, *The Pity of War. Explaining World War I* (New York 1999)
- Figes, Orlando, *A people's tragedy. The Russian Revolution 1891-1924* (Londen 1996)
- Field, Frank, *British and French writers of the First World War* (Cambridge 1991)
- Flasch, Kurt, *Die geistige Mobilmachung. Die deutschen Intellektuellen und der Erste Weltkrieg* (Berlijn 2000)
- Fuller, William C. Jr., *The Foe Within. Fantasies of treason and the end of Imperial Russia* (Ithaca/Londen 2006)
- Galen Last, Dick van, *De zwarte schande. Afrikaanse soldaten in Europa 1914-1922* (Amsterdam 2012)
- Gatrell, Peter, *Russia's First World War. A social and economic history* (Harlow 2005)
- Geifman, Anna, *Thou shalt kill. Revolutionary terrorism in Russia* (Princeton 1993)
- Gentile, Emilio, *Politics as religion* (Princeton 2006)
- Glenny, Misha, *The Balkans, 1804-1999. Nationalism, War and the Great Powers* (Londen 1999)
- Grayzel, Susan R., *Women and the First World War* (Londen 2002)
- Green, Martin, *The Mountain of Truth. The counterculture begins. Ascona, 1900-1920* (Hanover 1986)
- Gregor, A. James, *Young Mussolini and intellectual origins of Fascism* (Berkeley 1979)
- Gregory, Adrian, *The Last Great War. British Society and the First World War* (Cambridge 2008)
- Griffin, Roger, *Modernism and Fascism. The sense of a beginning under Mussolini and Hitler* (Hampshire / New York 2007)
- Griffiths, Richard, *The reactionary revolution. The catholic revival in French literature 1870-1914* (Londen 1966)
- Grogin, R.C., *The Bergsonian Controversy in France 1900-1914* (Calgary 1988)
- Gugelot, *La conversion des intellectuels au catholicisme en France (1885-1935)* (Parijs 1998)
- Hagen, Jaap, *Nietzsches weerklank in Nazi-Duitsland* (Soesterberg 2003)
- Hanna, Martha, *The mobilization of intellect. French Scholars and Writers during the Great War* (Cambridge/Londen 1996)
- Hecht, Jennifer Michael, *The end of the soul. Scientific Modernity, Atheism and Anthropology in France* (New York 2003)
- Hellman, Ben, *Poets of hope and despair. The Russian symbolists in war and revolution (1914-1918)* (Helsinki 1995)
- Hengel, Guido van, *De dagen van Gavril Princip. Hoe een jonge rebel de Eerste Wereldoorlog ontketende* (Amsterdam 2014)
- Heißerer, Dirk, *Wo die Geister wandern. Eine Topographie der Schwabinger Bohème um 1900* (München 1993)
- Horne, John, (ed.), *State, society and mobilization in Europe during the First world war* (Cambridge 1997)
- Horne, John, & Alan Kramer, *German atrocities, 1914. A history of denial* (New Haven / Londen 2001)
- Hughes-Hallett, Lucy, *The Pike. Gabriele d'Annunzio. Poet, seducer and preacher of war* (Londen 2013)
- Hynes, Samuel, *A war imagined. The First World War and English Culture* (Londen 1990)
- Jelavich, *Russia's Balkan entanglements 1806-1914* (Cambridge 1991)
- Keizer, Madelon de, (ed.), *Religie. Godsdienst en geweld in de twintigste eeuw* (Zutphen 2006)
- Kershaw, Ian, *Hitler, vol.1, 1889-1936*. Hubris (Londen 1998)
- Lieven, D.C.B., *Russia and the Origins of the First World War* (Londen 1983)
- Maxwell, Margaret, *Narodniki Women. Russian Women who sacrificed themselves for the Dream of Freedom* (New York 1990)
- Mayer, Arno J., *The Furies. Violence and Terror in the French and Russian Revolutions* (Princeton 2000)
- McWilliam, Neil, 'Conflicting Manifestations: Parisian Commemoration of Joan of Arc and Etienne Dolet in the Early Third Republic' in *French Historical Studies vol.27 nr.2* (voorjaar 2004)
- Mosse, George L., *Fallen Soldiers. Reshaping the Memory of the World Wars* (New York/Oxford 1990)
- Olink, Hans, *De oorlogen van een indische krijgsgod. Het wonderbaarlijke leven van Louis Grondijs* (Amsterdam/Antwerpen 2005)

- Paddock, Troy R.E., *A Call to Arms. Propaganda, Public Opinion, and Newspapers in the Great War* (Westport 2004)
- Payne, Stanley, *A history of fascism 1914-1945* (Londen 1997)
- Prochasson, Christophe, & Anne Ramsussen, *Au nom de la patrie. Les intellectuels et la première guerre mondiale (1910-1919)* (Parijs 1996)
- Rauchensteiner, Manfred, *Der Tod des Doppeladlers. Österreich-Ungarn und der Erste Weltkrieg* (Graz/Wenen/Keulen 1993)
- Rozenblit, Marcha L., 'The Dilemma of National Identity. The Jews of Habsburg Austria in World War I' (Central European University lecture, jan 2002)
- Schorske, Carl E., *Fin de Siècle Vienna. Politics and Culture* (New York 1980)
- Silver, Kenneth E., *Espit de Corps. The art of the Parisian avant-garde and the first world war, 1914-1925* (Princeton 1989)
- Sternhell, Zeev & Mario Sznajder & Maia Asheri, *The birth of fascist ideology. From cultural rebellion to political revolution* (Princeton 1994)
- Stowers, Stanley, 'The concepts of "Religion", "Political Religion" and the Study of Nazism' in *Journal of Contemporary History* vol.42 (2007) no 1, 9-24,
- Strachan, Hew, *The First World War: To arms* (Oxford 2001)
- Stromberg, Ronald N., *Redemption by war. The intellectuals and 1914* (Kansas 1982)
- Tames, Ismee, *Oorlog voor onze gedachten. Oorlog, neutraliteit en identiteit in het Nederlandse publieke debat 1914-1918* (Hilversum 2006)
- Thompson, Mark, *The White War. Life and Death on the Italian Front 1915-1919* (Londen 2008)
- Tuchman, Barbara W., *The Guns of August. August 1914* (Londen 1964)
- Tuchman, Maurice, e.a. (red.), *The Spiritual in Art. Abstract Painting 1890-1985* (Los Angeles 1986)
- Verbij, Atoine, 'De godbouwers' in *De Groene Amsterdammer* 14-12-1994.
- Verhey, J.T., *The 'spirit of 1914'. The myth of enthusiasm and the rhetoric of unity in World War I.* (Cambridge 2000)
- Watson, Alex, ' "For Kaiser and Reich": the Identity and Fate of the German Volunteers, 1914-1918' in: *War in History* 2005, 12 (1) 44-74.
- Weber, Eugen, *Action française. Royalism and reaction in twentieth-century France* (Stanford 1962)
- Weber, Eugen, *The nationalist revival in France 1904-1914* (Berkeley 1968)
- Weber, Thomas, *Adolf Hitler en de Eerste Wereldoorlog* (Amsterdam 2011)
- Wesseling, H.L., *Soldaat en krijger. Franse opvattingen over leger en oorlog 1905-1914* (Assen 1969)
- Winter, Jay, *Sites of Memory, Sites of Mourning. The Great War in European cultural history* (Cambridge 1995)
- Wohl, Robert, *The generation of 1914* (Cambridge 1979)
- Ziemann, Benjamin, *War experiences in Rural Germany* (Oxford/New York 2007)

COLOFON

Home Academy Publishers geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kunt u kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een smartphone of tablet.

Kijk verder op WWW.HOME-ACADEMY.NL

UITGAVE Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 - 37 00 01
E: info@home-academy.nl

Deze uitgave is tot stand gekomen i.s.m. **De Rode Hoed**

OPNAME Sandro Ligtenberg (Amsterdam, februari 2016)
STEM INLEIDING F.C. van Nispen tot Sevenaer
MUZIEK Cok Verweij
MASTERING Frits de Bruijn
VORMGEVING Floor Plikaar

© Copyright 2016 Home Academy Publishers, Den Haag
ISBN 978 90 8530 159 2
NUR 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.